

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA w ŁODZI**
ul. Piotrkowska 120
90-006 Łódź
tel. (42) 636 36 89, fax (42) 636 07 12
e'mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO 61- 47(13)/12/AB

Łódź, dnia 20 marca 2013 r.

DECYZJA Nr RŁO 8/2013

- I.** Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie podejrzenia stosowania przez Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową im. Franciszka Stefczyka z siedzibą w Gdyni praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

wobec uprawdopodobnienia stosowania przez Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową im. Franciszka Stefczyka z siedzibą w Gdyni:

- 1) praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 powołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu we wzorcu umowy pn. „*Regulamin udzielania pożyczek odnawialnych Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej*” postanowienia o treści: „*Wypowiedzenie Umowy, o którym mowa w ust. 2 może nastąpić wyłącznie z ważnego powodu. Za ważny powód uważa się wycofanie z oferty Kasy Pożyczki odnawialnej.*”, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.);
- 2) praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 powołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu jednodniowego terminu ważności formularzy informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego, co narusza art. 17 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r., Nr 220, poz. 1447, ze zm.),

oraz po przyjęciu zobowiązania Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. Franciszka Stefczyka z siedzibą w Gdyni do **podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, nakłada się na Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową im. Franciszka Stefczyka z siedzibą w Gdyni obowiązek wykonania** przyjętego

zobowiązania poprzez:

- wprowadzenie zmian we wzorcu pn. „Regulamin udzielania pożyczek odnawialnych Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej” poprzez usunięcie kwestionowanego postanowienia, od dnia uprawomocnienia się decyzji,
- przekazanie konsumentom, którzy zawarli umowy pożyczki odnawialnej pisma zawierającego informację o zmianie treści „Regulaminu udzielania pożyczek odnawialnych Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej”, w terminie czterech miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji,
- wprowadzenie trzydniowego terminu ważności formularza informacyjnego, w terminie czterech miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy

– **działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,**

nakłada się na Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową im. Franciszka Stefczyka z siedzibą w Gdyni, obowiązek **złożenia informacji o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania**, zawierającej:

- 1) kopie pierwszej i dwóch następnych oraz trzech ostatnio zawartych umów pożyczki odnawialnej, do których zastosowanie miał nowy wzorzec pn. „Regulamin udzielania pożyczek odnawialnych Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej”, o ile takie umowy zostaną zawarte;
- 2) kopie pierwszego i dwóch następnych oraz trzech ostatnio wystawionych nowych formularzy informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego;
- 3) dowody nadania do konsumentów którzy zawarli umowy pożyczki odnawialnej pisma zawierającego informację o zmianie treści „Regulaminu udzielania pożyczek odnawialnych Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej”,

w terminie do dnia 1 września 2013 r.

Uzasadnienie

W toku postępowania wyjaśniającego (sygnatura akt RŁO-405-08/12) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – zwany dalej: „Prezesem Urzędu”) - ustalił, że są podstawy do podejrzenia, iż praktyki Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. Franciszka Stefczyka z siedzibą w Gdyni - zwanej dalej: „SKOK Stefczyka” – związane z udzielaniem kredytów konsumenckich naruszają zbiorowe interesy konsumentów. Analiza przekazanych wzorców umów wykazała, iż wzorzec umowy pn. „Regulamin udzielania pożyczek odnawialnych Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej” – zwany dalej: „Regulaminem” – zawiera postanowienie, które może zostać uznane za tożsame z postanowieniem umownym wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone – zwanego dalej: „Rejestrem” – o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) – zwanej dalej: „k.p.c.”. Ponadto Prezes Urzędu ustalił, iż w formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, SKOK Stefczyka wskazuje jednodniowy termin jego ważności, który jest dla konsumenta terminem zbyt krótkim na zapoznanie się z ofertą.

W związku z powyższym Prezes Urzędu, Postanowieniem Nr 1/61-47/12 wydanym w dniu 23 listopada 2012 r. (dowód: karty Nr 1-2) wszczął postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez SKOK Stefczyka, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

- 1) stosowaniu we wzorcu umowy pn. Regulamin postanowienia o treści: „*Wypowiedzenie Umowy, o którym mowa w ust. 2 może nastąpić wyłącznie z ważnego powodu. Za ważny powód uważa się wycofanie z oferty Kasy Pożyczki odnawialnej.*”, które zostało wpisane do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) – zwanej dalej: „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów”;
- 2) stosowaniu jednodniowego terminu ważności formularzy informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego, co narusza art. 17 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r., Nr 220, poz. 1447, ze zm.) – zwanej dalej: „ustawą o swobodzie działalności gospodarczej”, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,

o czym zawiadomił SKOK Stefczyka (dowód: karta Nr 3).

SKOK Stefczyka w piśmie z dnia 13 grudnia 2012 r. złożył wniosek o przyjęcie zobowiązania do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia stosowanym naruszeniom. SKOK Stefczyka zobowiązał się do zmiany kwestionowanego postanowienia zawartego w Regulaminie, w ten sposób, aby treść tego postanowienia odzwierciedlała zapisy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126, poz. 715 ze zm.) – zwanej dalej: „ustawą o kredycie konsumenckim” oraz do zmiany okresu obowiązywania formularza z jednego do trzech dni (dowód: karta Nr 121).

W piśmie tym, SKOK Stefczyka w obszernych wyjaśnieniach (dowód: karty Nr 115-121) podniósł, iż tożsamość kwestionowanego postanowienia z postanowieniem wpisanym do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. może budzić wątpliwości ze względu na różnice kontekstu wpisania postanowienia oraz różnice stanu faktycznego będącego podstawą oceny abuzywności klauzuli (dowód: karta Nr 116-119). Biorąc jednak pod uwagę stwierdzenia Prezesa Urzędu, SKOK Stefczyka przystąpił do prac nad zamianą kwestionowanego postanowienia w taki sposób, aby w pełni odzwierciedlało ono przepisy ustawy o kredycie konsumenckim, w tym przede wszystkim art. 42 ustawy o kredycie konsumenckim.

W odniesieniu do drugiego zarzutu postawionego przez Prezesa Urzędu, SKOK Stefczyka wyjaśnił, iż stosuje jednodniowy termin ważności formularza, ze względu na to, iż ustawa o kredycie konsumenckim nie zawiera jakiegokolwiek regulacji dotyczącej minimalnego terminu ważności formularza oraz ze względu na to, iż formularz jest wypełniany przez zawarciem umowy kredytu, a konsument ma pełną dowolność w przyjęciu lub odrzuceniu oferty bez względu na sam termin ważności formularza (dowód: karty Nr 119-120). Ponadto krótki termin ważności formularza zabezpiecza SKOK Stefczyka, w dobie tzw. szybkich pożyczek, gdy uzyskanie znacznej kwoty kredytu jest możliwe nawet w ciągu jednego dnia, przed nadużyciami konsumentów, których sytuacja faktyczna uległaby zmianie pomiędzy wystawieniem formularza, a jego przyjęciem (dowód: karta Nr 120). SKOK Stefczyka wyjaśnił również, że krótki termin ważności formularza nie wpływa negatywnie na sytuację konsumenta, gdyż w przypadku braku zmian jego sytuacji faktycznej, jak i przepisów prawa oraz w ogóle sytuacji ekonomicznej, warunki ponownej oferty będą niemal na pewno takie same. Zaś w sytuacji polepszenia warunków oferty lub sytuacji konsumenta, przy stosowaniu jednodniowego terminu ważności

formularza SKOK Stefczyka ma możliwość przedstawienia konsumentowi lepszej oferty (dowód: karta Nr 120). Biorąc jednak pod uwagę stwierdzenia Prezesa Urzędu, SKOK Stefczyka przystąpił do wewnętrznych konsultacji nad wprowadzeniem trzydniowego terminu ważności formularza (dowód: karta Nr 121).

W piśmie z dnia 21 stycznia 2013 r. SKOK Stefczyka wskazał, iż zmiana treści Regulaminu będzie polegała na wykreśleniu kwestionowanego postanowienia a termin ważności formularzy informacyjnych wynosić będzie 3 dni (dowód: karta Nr 125).

W piśmie z dnia 31 stycznia 2013 r. stanowiącym uzupełnienie wyżej wymienionego pisma z dnia 21 stycznia 2013 r., SKOK Stefczyka wskazał, iż do obecnych członków SKOK Stefczyka, którzy zawarli umowy pożyczki odnawialnej, zostanie przesłana pisemna informacja o zmianie treści Regulaminu (dowód: karty Nr 126). W załączeniu SKOK Stefczyka przekazał treść tego pisma (dowód: karta Nr 127).

Pismem z dnia 22 lutego 2013 r. Prezes Urzędu zawiadomił SKOK Stefczyka o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w przedmiotowym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy (dowód: karta Nr 128).

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

SKOK Stefczyka jest spółdzielnią wpisaną do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000080915.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r., poz. 855) – zwanej dalej: „ustawą o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych” – celem spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia. na zasadach określonych w ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz. U. Nr 124, poz. 1154, ze zm.).

SKOK Stefczyka udziela swoim członkom pożyczek odnawialnych. Warunki udzielenia pożyczki odnawialnej określa sama umowa, jak i Regulamin stanowiący załącznik do tej umowy (dowód: karta Nr 40).

§ 26 ust. 3 Regulaminu brzmi: *„Wypowiedzenie Umowy, o którym mowa w ust. 2 może nastąpić wyłącznie z ważnego powodu. Za ważny powód uważa się wycofanie z oferty Kasy Pożyczki odnawialnej.”*

Do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. w dniu 8 maja 2012 r. pod numerem 3132 zostało wpisane postanowienie o treści: „Umowa może zostać wypowiedziana przez Bank BGŻ z ważnych przyczyn, w przypadku: (...) wycofania Karty z oferty Banku BGŻ”, uznane za niedozwolone przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – zwany dalej: „Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów” – na podstawie wyroku z dnia 26 stycznia 2012 r., sygn. akt XVII AmC 3511/10.

Przy zawieraniu z konsumentami umów o kredyt konsumencki SKOK Stefczyka przekazuje konsumentom formularz informacyjny, o którym mowa w art. 14 ustawy o kredycie

konsumenckim. Termin ważności formularza informacyjnego przekazywanego przez SKOK Stefczyka wynosi jeden dzień (dowód: karty Nr 38, 58, 82).

SKOK Stefczyka zobowiązał się do zmiany kwestionowanego postanowienia zawartego w Regulaminie poprzez jego usunięcie (dowód: karty Nr 121 i 125), do zmiany okresu obowiązywania formularza z jednego do trzech dni (dowód: karty Nr 121 i 125) oraz do przekazania obecnym członkom SKOK Stefczyka, którzy zawarli umowy pożyczki odnawialnej, pisemnej informacji o zmianie treści Regulaminu (dowód: karta Nr 126).

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1 tej ustawy, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania, że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 tej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. W decyzji tej, jak wynika z art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań.

Przytoczony powyżej przepis jako przesłanki warunkujące możliwość wydania decyzji wskazuje: uprawdopodobnienie, że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz zobowiązanie się przedsiębiorcy, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, do podjęcia lub zaniechania działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom. W niniejszym postępowaniu wymaga zatem rozważenia, czy wskazane warunki zaistniały w odniesieniu do działań i zobowiązań SKOK Stefczyka, a ponadto, czy w przypadku ich wystąpienia uzasadnione jest przyjęcie zobowiązania strony postępowania i wydanie przez Prezesa Urzędu decyzji na podstawie art. 28 ust.1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W pierwszej kolejności zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w przedmiotowej sprawie niezbędne jest ustalenie, czy doszło do zagrożenia naruszenia interesu publicznoprawnego a następnie uprawdopodobnienie naruszenia przesłanek praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów zarzucanej SKOK Stefczyka, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy.

Naruszenie interesu publicznoprawnego

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów jest wobec tego, aby działania przedsiębiorców, którym zarzucono naruszenie jej przepisów – stanowiły potencjalne zagrożenie interesu publicznego, nie zaś jednostki lub grupy. Ustawa 0

ochronie konkurencji i konsumentów wobec tego, w odniesieniu do przedsiębiorców chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów ich interesy, jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym.

W tym miejscu należy podnieść, że pomimo tego, iż SKOK Stefczyka udziela pożyczek tylko członkom kasy, to członkowi ci są konsumentami w rozumieniu art. 22¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.) – zwanej dalej: "k.c." – który stanowi, iż za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. SKOK Stefczyka w obowiązujących regulaminach dotyczących udzielania kredytów i pożyczek zastrzegł, iż nie mogą być one przeznaczone na cele związane bezpośrednio z prowadzoną przez członka działalnością gospodarczą (dowód: karty Nr 85 i 96). Ponadto, zgodnie z art. 4 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych do stosunków zobowiązaniowych pomiędzy kasami a ich członkami, o których mowa w art. 3 ust. 1, stosuje się przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem działania SKOK Stefczyka nie były ograniczone do określonych konsumentów lub ich grupy. Dotyczyły interesu wszystkich konsumentów, którzy skorzystali lub mogli skorzystać z oferty SKOK Stefczyka dotyczącej pożyczki odnawialnej lub jakiegokolwiek innego kredytu konsumenckiego oferowanego przez SKOK Stefczyka. Działania te nie dotyczą więc interesów poszczególnych osób, których sprawy miałyby charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, ale kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna. Naruszenie interesu publicznoprawnego przejawia się tym samym w naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów.

Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Uprawdopodobnienie naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

W przedmiotowym postępowaniu Prezes Urzędu postawił zarzut stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu jednodniowego terminu ważności formularzy informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego, co narusza art. 17 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 24 ust. 2 tej ustawy, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy.

Tym samym dla uprawdopodobnienia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest wykazanie kumulatywnego spełnienia trzech przesłanek:

- 1) działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy,
- 2) noszące znamiona bezprawności,

3) godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Ad 1)

Stosownie do art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy, rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (...). Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą w dniu złożenia wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Zdaniem Prezesa Urzędu, działalność SKOK Stefczyka polegająca na gromadzeniu środków pieniężnych członków, udzielaniu im pożyczek i kredytów, czy też przeprowadzaniu na ich zlecenie rozliczeń finansowych spełnia kryteria działalności gospodarczej, o jakich mowa w ww. przepisach. Jest to bowiem działalność wykonywana w sposób zawodowy, stały i powtarzalny oraz zarobkowy. Charakter wykonywanej działalności przesądza więc o uznaniu, że SKOK Stefczyka posiada status przedsiębiorcy w świetle przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Oznacza to zarazem, że SKOK Stefczyka jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W konsekwencji jego działania podlegają kontroli z punktu widzenia przepisów tej ustawy. Jedynie na marginesie należy zauważyć, że obowiązująca obecnie ustawa o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych nie zawiera przepisów stanowiących, że działalność kas ma charakter niezarobkowy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2011r. sygn. akt III CZP 125/10 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 września 2012r. sygn. akt VI ACa 333/12).

W związku z powyższym **Prezes Urzędu stwierdził, że pierwsza przesłanka niezbędna do uprawdopodobnienia stosowania przez SKOK Stefczyka praktyki wskazanej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 oraz w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów została spełniona.**

Ad 2)

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Porządek prawny obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów (wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 listopada 2007 r., sygn. akt XVII AmA 45/07). Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga zatem kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Porządek prawny, którego naruszenie może skutkować naruszeniem artykułu 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Tym samym,

w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw. Na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem (por. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 23 czerwca 2006 r. - sygn. akt XVII AmA 32/05). W art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ustawodawca wskazał natomiast przykładowe rodzaje praktyk, które naruszają zbiorowe interesy konsumentów. Katalog ten nie jest wyczerpujący. Zatem oprócz praktyk wskazanych bezpośrednio przez ustawodawcę w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów można uznać zachowania naruszające przepisy innych ustaw, które nakładają na przedsiębiorcę określone obowiązki względem konsumenta.

Jak wyżej wskazano art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera przykładowy katalog bezprawnych działań naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Stosownie do art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

Na mocy art. 479⁴⁵ § 1 k.p.c. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest obowiązany przesyłać Prezesowi Urzędu odpis każdego prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Prezes Urzędu jest zobowiązany do prowadzenia Rejestru. Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę tzw. formalnej jawności Rejestru, stanowiąc, że Rejestr jest jawny. Jawność ta oznacza, że Rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, czyli wszyscy mają do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności Rejestru jest niemożność zasłaniania się nieznajomością dokonanych w nim wpisów. W Rejestrze tym przytacza się treść postanowień wzorców umowy uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone.

Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do Rejestru prawomocny wyrok ma skutek wobec osób trzecich. W ocenie Prezesa Urzędu, wpisanie postanowień do tego Rejestru oznacza zatem, że od tej chwili są one zakazane we wszystkich wzorcach umów. Zakaz stosowania postanowień wpisanych do Rejestru dotyczy nie tylko tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu zapadł wyrok w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, lecz również innych przedsiębiorców z danej branży. Za takim ujęciem przemawia podstawowy cel postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, jakim jest usunięcie z obrotu postanowień, które Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za sprzeczne z obowiązującym porządkiem prawnym, bądź dobrymi obyczajami. Chodzi bowiem o to, by prawa i obowiązki przyszłych potencjalnych konsumentów nie były kształtowane na podstawie postanowień umownych uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone. Ponadto, zdaniem Prezesa Urzędu, zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wpisanych do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., dotyczy także postanowień podobnych. Może zdarzyć się bowiem taka sytuacja, w której przedsiębiorca stosować będzie umowę, w której zawarte będą postanowienia, których istota jest taka sama, lecz konstrukcja gramatyczna, szyk wyrazów w zdaniu są różne. W związku z tym, zakazane jest też stosowanie postanowienia, którego zakres jest tożsamy z zakresem postanowienia wpisanego do tego Rejestru. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność tychże postanowień.

Stanowisko Prezesa Urzędu znajduje uzasadnienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. o sygnaturze akt III SZP 3/06 wskazał, iż stosowanie

postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do Rejestru może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Sąd Najwyższy uznał również, iż jeżeli Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uzna określone postanowienie za niedozwolone w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ono wpisane do Rejestru, praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (obecnie art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych postanowień zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające na przykład na przedstawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty postanowień.

Jak już wyżej wskazał Prezes Urzędu bezprawność to sprzeczność zachowania z przepisami prawa oraz z zasadami współżycia społecznego. Chodzi wobec tego o sprzeczność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, jako całością. Pojęcie porządek prawny obejmuje nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów.

W art. 17 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej ustawodawca nałożył na przedsiębiorców obowiązek wykonywania działalności gospodarczej na zasadach uczciwej konkurencji i poszanowania dobrych obyczajów oraz słusznym interesów konsumentów.

Zgodnie z przyjętym w doktrynie prawa ochrony konkurencji konsumentów stanowiskiem, istotą pojęcia dobrego obyczaju jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien on wyrażać się właściwym informowaniem o przysługujących uprawnieniach, niewykorzystywaniu uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty i rzetelnym traktowaniu partnerów umów. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać działania zmierzające od niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, a także wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności (por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 23 lutego 2006 r. sygn. akt XVII Ama 118/04).

Bezprawność postanowienia wskazanego w pkt I.1 sentencji niniejszej decyzji.

Postanowienie umowne zawarte we wzorcu umowy pn. „Regulamin udzielania pożyczek odnawialnych Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej” w § 26 ust. 3, o treści: *„Wypowiedzenie Umowy, o którym mowa w ust. 2 może nastąpić wyłącznie z ważnego powodu. Za ważny powód uważa się wycofanie z oferty Kasy Pożyczki odnawialnej.”* może zostać uznane za tożsame co do celu i skutku z postanowieniem umownym wpisanym do Rejestru w dniu 8 maja 2012 r. pod numerem 3132, o treści: „Umowa może zostać wypowiedziana przez Bank BGŻ z ważnych przyczyn, w przypadku: (...) wycofania Karty z oferty Banku BGŻ” o którym mowa w ust. 2 może nastąpić wyłącznie z ważnego powodu. Za ważny powód uważa się wycofanie z oferty Kasy Pożyczki odnawialnej.”.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 26 stycznia 2012 r. (sygn. akt XVII Amc 3511/10) uznał, że postanowienie to jest niedozwolone, gdyż przyznaje uprawnienie do dokonywania wiążącej interpretacji umowy i stwarza niepewność co do trwania stosunku umownego.

Zarówno postanowienie stosowane przez SKOK Stefczyka, jak i postanowienie wpisane do Rejestru pod numerem 3132, pozostawia zupełną dowolność po stronie przedsiębiorcy

w zakresie ustalenia momentu wycofania z oferty danego produktu (karty, czy też kredytu odnawialnego). Konsument nie ma zaś żadnej wiedzy o momencie podjęcia takiej decyzji przez przedsiębiorcę, jak i możliwości wpływu na tę decyzję.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że postanowienie wpisane do Rejestru pod numerem 3132 jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów z tych względów, że narusza równowagę kontraktową tego stosunku poprzez przyznanie jedynie przedsiębiorcy zarówno uprawnienia do dokonywania wiążącej interpretacji postanowień umownych, jak również możliwości arbitralnego podjęcia decyzji o dalszym trwaniu stosunku obligacyjnego.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu uznał, że zakres postanowienia wpisanego do Rejestru pod numerem 3132 może być tożsamy z zakresem postanowienia stosowanego przez SKOK Stefczyka. Tym samym **Prezes Urzędu uznał, że zostało uprawdopodobnione**, iż stosowanie przez SKOK Stefczyka tego postanowienia jest działaniem bezprawnym.

Bezprawność działania wskazanego w pkt 2 sentencji niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 17 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorca wykonuje działalność gospodarczą na zasadach uczciwej konkurencji i poszanowania dobrych obyczajów oraz słusznym interesów konsumentów.

Dobry obyczaj nakazuje umożliwienie klientom zastanowienie się nad propozycją skorzystania z produktu i porównanie go z innymi. Ustawa o kredycie konsumenckim w art. 14 nałożyła na kredytodawców obowiązek dostarczania konsumentom przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki formularza informacyjnego. Ustawodawca w art. 13 ustawy o kredycie konsumenckim wymienia, jakie konkretnie informacje powinny w nim zostać zawarte. Ten katalog informacji ma w założeniu dostarczyć konsumentowi wiedzy, która umożliwi mu porównanie różnych produktów na rynku i podjęcie decyzji, czy (a jeśli tak, to z kim) zawrzeć umowę o kredyt. Formularz jest kwalifikowaną informacją o charakterze „quasi oferty”. Formularz informacyjny winien zatem być wypełniony w sposób pełny, spójny, niesprzeczny, przejrzysty i jednoznaczny.

Jednym z elementów określonych w formularzu informacyjnym jest termin jego ważności. Ustawa o kredycie konsumenckim nie wskazuje czasu obowiązywania formularza informacyjnego, jednakże konsument powinien otrzymać informacje w nim zawarte na tyle wcześniej przed zawarciem umowy, aby mógł on szczegółowo zapoznać się z warunkami i kosztami kredytu, a także aby porównać je z ofertami innych kredytodawców. Aby uzyskać te informacje niejednokrotnie konieczne jest odwiedzenie kilku kredytodawców i zebranie formularzy przez nich przedstawionych w celu ich porównania. Z uwagi na powyższe, istotne jest zapewnienie konsumentowi wystarczającego czasu do dokonania tych czynności.

W formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego, SKOK Stefczyka wskazuje jednodniowy termin jego ważności. Termin ten, w ocenie Prezesa Urzędu, jest zbyt krótki na zapoznanie się z ofertą i pozbawia konsumenta możliwości podjęcia racjonalnej decyzji dotyczącej zawarcia umowy z konkretnym kredytodawcą.

SKOK Stefczyka skracając obowiązywanie formularza informacyjnego do jednego dnia (a de facto znacznie mniej ze względu na godziny pracy), pozbawia konsumentów tej możliwości i wywiera na nich presję.

Tym samym **Prezes Urzędu uznał, że zostało uprawdopodobnione**, iż stosowanie przez SKOK Stefczyka jednodniowego terminu ważności formularzy informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego jest działaniem bezprawnym.

Tym samym **Prezes Urzędu stwierdził, że druga przesłanka** niezbędna do uprawdopodobnienia stosowania przez SKOK Stefczyka praktyki wskazanej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 oraz art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **została spełniona**.

Ad 3)

Przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiują pojęcia zbiorowego interesu konsumentów. Przepis art. 24 ust. 3 tej ustawy stanowi jedynie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Ze zbiorowym interesem konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działanie przedsiębiorcy dotyczy, bądź może dotyczyć nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować.

Prezes Urzędu podkreśla, że o tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy stwierdził, iż „ (...) *nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów można wszcząć tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczbie potencjalnych konsumentów.*” (wyrok z dnia 12 września 2003 r., sygn. akt I CKN 504/01).

W przedmiotowej sprawie Prezes Urzędu ma do czynienia z zagrożeniem naruszenia praw nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów, którzy zapoznali się, bądź mogli zapoznać się z dostępnymi wzorcami umowy i zawarli, bądź mogli zawrzeć ze SKOK Stefczyka umowę zawierającą niedozwolone postanowienie umowne oraz wszyscy ci, którym SKOK Stefczyka przekazał formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego. W tej sytuacji bezprawne zachowanie SKOK Stefczyka nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i niedający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej grupy kontrahentów SKOK Stefczyka.

Stosowanie opisanej wyżej praktyki może godzić zatem w zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z powyższym **Prezes Urzędu stwierdził, że trzecia przesłanka** niezbędna do uprawdopodobnienia stosowania przez SKOK Stefczyka praktyki wskazanej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 oraz art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **została spełniona**.

SKOK Stefczyka podjął działania zmierzające do zapobieżenia stosowanym naruszeniom i złożył zobowiązanie do zmiany kwestionowanego postanowienia zawartego w Regulaminie poprzez jego usunięcie, do zmiany okresu obowiązywania formularza z jednego do trzech dni oraz do przekazania obecnym członkom SKOK Stefczyka, którzy zawarli umowy pożyczki

odnawialnej pisemnej informacji o zmianie treści Regulaminu.

Zaproponowany przez SKOK Stefczyka termin na wykonanie zobowiązania poprzez zmianę okresu obowiązywania formularza z jednego do trzech dni oraz do przekazania obecnym członkom SKOK Stefczyka, którzy zawarli umowy pożyczki odnawialnej pisemnej informacji o zmianie treści Regulaminu wynosi cztery miesiące od dnia uprawomocnienia się decyzji.

W ocenie Prezesa Urzędu, złożone przez SKOK Stefczyka zobowiązanie jest zupełne, gdyż w równorzędny sposób zabezpiecza interesy prawne konsumentów, którzy zawarli umowy ze SKOK Stefczyka, jak i tych, którzy mogą zawrzeć tego typu umowy w przyszłości.

Prezes Urzędu uznał, iż wskazany przez SKOK Stefczyka termin na wykonanie obowiązków wynikających ze złożonego zobowiązania jest wystarczający na ich zrealizowanie, a także pozwoli na szybkie wyeliminowanie skutków praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z tym Prezes Urzędu orzekł jak w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

Stosownie do art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w decyzji, o której mowa w ust. 1 tego artykułu Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań. Wobec tego Prezes Urzędu nałożył na SKOK Stefczyka, obowiązek złożenia informacji o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania, zawierającej:

- kopie pierwszej i dwóch następnych oraz trzech ostatnio zawartych umów pożyczki odnawialnej, do których zastosowanie miał nowy wzorec pn. „Regulamin udzielania pożyczek odnawialnych Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej”, o ile takie umowy zostaną zawarte,
- kopie pierwszego i dwóch następnych oraz trzech ostatnio wystawionych nowych formularzy informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego,
- dowody nadania do konsumentów którzy zawarli umowy pożyczki odnawialnej pisma zawierającego informację o zmianie treści „Regulaminu udzielania pożyczek odnawialnych Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej”,

w terminie do dnia 1 września 2013 r.

W związku z tym Prezes Urzędu orzekł jak w punkcie II sentencji niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 1 i 2 k.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

Z upoważnienia
Prezesa
Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury

Barbara Romańczak-Graca

Otrzymuje:

r.pr. Anna Ciechowicz-Jaworska

Hogan Lovells (Warszawa) LLP

(Spółka partnerska) Oddział w Polsce

ul. Nowogrodzka 50

00-695 Warszawa

pełnomocnik

Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. Franciszka Stefczyka z/s w Gdyni